

Received: 13.10.2024
Accepted: 11.01.2025
Published: 30.03.2025

Roczniki Administracji i Prawa
Annuals of The Administration and Law
2025, XXV, z. 1: s. 337-356
ISSN: 1644-9126
DOI: 10.5604/01.3001.0055.1113
<https://rocznikiadministracjiiprawa.publisherspanel.com>

Andrzej Marian Świątkowski*
Nr ORCID: 0000-0003-1753-7819

PRZETWARZANIE DANYCH OSOBOWYCH DOTYCZĄCYCH
ZDROWIA WŁASNYCH PRACOWNIKÓW. PREZENTACJA
WYROKU TSUE Z 21.12.2023 R. W SPRAWIE C-667/21 ZQ
PRZECIWKO MEDIZINISCHER DIENST DER KRANKENVER-
SICHERUNG NORDRHEIN, KÖRPERSCHAFT DES ÖFFEN-
TLICHEN RECHTS

PROCESSING PERSONAL DATA REGARDING THE HEALTH
OF OUR OWN EMPLOYEES. COMMENT ON THE JUDG-
MENT OF THE CJEU OF DECEMBER 21, 2023 IN CASE C-667/21
ZQ V. MEDIZINISCHER DIENST DER KRANKENVERSICHE-
RUNG NORDRHEIN, KÖRPERSCHAFT DES ÖFFENTLICHEN
RECHTS

Streszczenie: Autor przedstawia stanowisko TSUE przedstawione w wyroku C-667/21 dotyczącym przepisów prawnych RODO w sprawach organizacji przetwarzania danych osobowych odnoszących się do zdrowia człowieka. Zakres i poziom zbierania i wymiany danych osobowych znacząco wzrósł w okresie szybkiego postępu i globalizacji. Koncentruje uwagę na orzecznictwie TSUE, które zdecydowało się zapewnić wysoki i spójny poziom ochrony prawnej osób fizycznych oraz przedstawia niektóre przeszkody prawne w przepływie tych danych. Wskazuje na działania podjęte przez Unię Europejską zapewniającą równorzędne w państwach członkowskich Unii i wysokie oraz spójne stopnie rozwoju ochrony praw i wolności osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych. Zwraca uwagę czytelników zajmujących się problematyką unijną na prawa zabezpieczenia społeczne-

* prof. dr hab.; Akademia Ignatianum w Krakowie. Źródła finansowania publikacji: Akademia Humanitas; e-mail: andrzej.swiatkowski@uj.edu.pl

go, pracy oraz konieczność zapewnienia ciągłości opieki zdrowotnej. Przedstawia zasady przetwarzania danych osobowych, z naciskiem na szczególne kategorie osób, podkreśla rolę administratorów i podmiotów przetwarzających dane, omawia także środki ochrony prawnej. Określa analizowane przez TSUE kwestie dotyczące ochrony, warunków przetwarzania danych dotyczących zdrowia. Jego głównym celem – przedstawionym na bazie orzeczenia TSUE w sprawie C-667/21 – jest służba medyczna w dziedzinie zabezpieczenia zdrowotnego, przetwarzająca dane dotyczące zdrowia jej własnych pracowników.

Słowa kluczowe: dane osobowe dotyczące zdrowia, dopuszczalność i warunki zgodności przetwarzania z prawem, ocena zdolności pracownika do pracy, prawo pracownika do odszkodowania, przetwarzanie danych własnych pracowników, służba medyczna w dziedzinie ubezpieczenia zdrowotnego

Summary: The author presents the position of the CJEU presented in the judgment C-667/21 regarding the legal provisions of the GDPR in matters relating to the organization of the processing of personal data relating to human health. The scope and level of collection and exchange of personal data has increased significantly in the period of rapid progress and globalization. It focuses on the case law of the CJEU, which has decided to ensure a high and consistent level of legal protection for natural persons, and presents some legal obstacles to the flow of this data. It points to the actions taken by the European Union to ensure equivalent, high and consistent levels of development in the EU Member States of the protection of the rights and freedoms of natural persons in connection with the processing of personal data. It draws the attention of readers interested in EU issues to social security and labor rights and the need to ensure continuity of health care. It presents the principles of personal data processing, with emphasis on special categories of persons, emphasizes the role of controllers and data processors, and also discusses legal protection measures. It specifies the issues analyzed by the CJEU regarding protection and conditions for the processing of health data. Its main purpose, presented on the basis of the CJEU judgment in case C-667/21, is a medical service in the field of health care, processing data regarding the health of its own employees.

Keywords: Personal data relating to health, admissibility and conditions of lawfulness of processing, assessment of an employee's ability to work, employee's right to compensation, processing of employees' own data, medical service in the field of health insurance

WPROWADZENIE

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE (2016/679 z 27.04.2016 r.)¹ w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w sprawie swobodnego przepływu takich danych (Dz.U. 2016 r., L 119, s. 1)² oraz uchylenie ogólnego rozporządzenia o ochronie danych dyrektywy 95/46/

¹ 2016/679 z 27.04.2016 r.

² Dz.U. 2016 r., L 119, s. 1.

WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 27.10.1995 r. (Dz.U.U.E.L.1995.281.31)³ w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych (obowiązujące do 2011.2003 r.), zostało zmienione. Zmiany mają służyć ludzkości. Prawo do ochrony danych osobowych powinno być więc postrzegane w kontekście pełnionej przezeń funkcji społecznej (motyw 4 RODO). Oznacza to obowiązek UE oraz jej państw członkowskich zagwarantowania równorzędnego stopnia ochrony praw i wolności osobom fizycznym zajmującym się przetwarzaniem danych osobowych (motyw 10). Szczególny nacisk należy położyć na ochronę danych osobowych dotyczących zdrowia (motyw 35) oraz uprawnień do zabezpieczenia społecznego, w tym emerytur, a w przypadku prawa pracy – do zapewnienia bezpieczeństwa zatrudnionym, monitorowania i ostrzegania przed chorobami, zapobiegania zakaźnym chorobom oraz innymi poważnym zagrożeniom zdrowotnym (motyw 52).

Dane osobowe muszą być przetwarzane zgodnie z prawem, rzetelnie i przejrzystość dla osób, których one dotyczą (art. 5 pkt 1 a rozdziału II RODO). Powyższe działania są uznawane za zgodne z prawem wówczas, gdy spełniony zostanie jeden z siedmiu warunków wymienionych w art. 5 pkt 2 lit. „a” – „f”). Nie są niemożliwe dla łatwej i szybkiej realizacji wówczas, gdy zainteresowana osoba, której dane dotyczą, wyraża zgodę w jednym albo w większej liczbie określonych celów. To samo dotyczy przetwarzania niezbędnego dla nawiązania i/lub wykonania umowy, dla zawarcia której przetwarzanie jest warunkiem *sine qua non*. Artykuł 9 ust. 1 RODO zatytułowany „Przetwarzanie szczególnych kategorii danych osobowych” wymienia przypadki, w jakich zabronione jest przetwarzanie. W kolejnym ust. 2 tego artykułu wymienione zostały sytuacje, w jakich poprzednia norma prawna nie znajduje zastosowania. Są to sytuacje w dziedzinie prawa pracy, zabezpieczenia społecznego i ochrony socjalnej. W tych strefach przetwarzanie jest uznawane za niezbędne do wypełniania obowiązków i wykonywania szczególnych uprawnień przez administratora danych albo przez osobę, do której się odnoszą (art. 9 ust. 2 lit. „b”).

Ponadto przetwarzanie danych jest konieczne do: osiągnięcia celów profilaktyki zdrowotnej, medycyny pracy, diagnozy medycznej, opieki zdrowotnej, zabezpieczenia społecznego, leczenia albo zarządzania systemami i usługami opieki zdrowotnej lub zabezpieczenia społecznego (art. 9 ust. 2 lit. „h”). Dane wymienione w art. 9 ust. 1 mogą być przetwarzane dla celów wymienionych w art. 9 ust. 2 lit. „h” wówczas, gdy podlegają obowiązkowi zachowania tajemnicy. Są one przetwarzane na odpowiedzialność pracownika zobowiązanego z mocy prawa unijnego lub prawa poszczególnych państw członkowskich, albo innej osoby zobowiązanej do zachowania tajemnicy. Administrator wdraża odpowiednie środki techniczne i organizacyjne. Uwzględnia przy tym charakter, zakres, kontekst i cele przetwa-

³ Dz.U. UE.L.1995.281.31.

rzania. Powinien mieć na względzie możliwość wystąpienia ryzyka naruszenia praw lub wolności osób fizycznych. Dba o to, aby przetwarzanie zostało przeprowadzone zgodnie z wymaganiami RODO. Spoczywa na nim obowiązek wykazania, że przestrzegał norm zapisanych w rozdziale IV RODO, zatytułowanym „Administrator i podmiot przetwarzający” (art. 24-43). Do jego obowiązków należy wykorzystywanie środków technicznych i organizacyjnych, gwarantujących zapewnienie odpowiedniego – według stanu wiedzy, kosztów wdrażania, ryzyka naruszenia praw i wolności osób fizycznych – stopnia bezpieczeństwa wymienionego w art. 32 RODO, zwanego „bezpieczeństwem przetwarzania”. Przede wszystkim chodzi o pseudonimizację i szyfrowanie danych osobowych oraz zdolność do ciągłego zapewnienia poufności, integralności, dostępności i odporności systemów i usług przetwarzania (art. 32 ust. 2 lit. „a”, „b”). Pojęcie „proces pseudonimizacji” jest traktowany jako przetwarzanie danych osobowych w taki sposób, aby nie było możliwe zidentyfikowanie, do kogo one należą, bez dostępu do innych informacji, przechowywanych bezpiecznie w innym miejscu⁴.

Osoby, które poniosły szkody majątkowe lub niemajątkowe w następstwie środków ochrony prawnej danych osobowych w wyniku naruszenia rozporządzenia RODO, są uprawnione do uzyskania od administratora albo podmiotu, przetwarzającego odszkodowanie za poniesioną szkodę (art. 82 ust. 1 rozporządzenia RODO), ponieważ każdy administrator uczestniczący w przetwarzaniu odpowiada za szkody spowodowane przetwarzaniem naruszającym powyższe rozporządzenie (art. 82 ust. 2). Od powyższej odpowiedzialności mogą zostać zwolnieni ci wymienieni administratorzy i podmioty przetwarzające, którzy udowodnią, że w żaden sposób nie ponoszą winy za zdarzenie przetwarzania, które doprowadziło do powstania szkody (art. 82 ust. 3). Artykuł 83 RODO zatytułowany „Ogólne warunki nakładania administracyjnych kar pieniężnych” nakłada na organ nadzorczy obowiązek stosowania kar administracyjnych za naruszenie rozporządzenia RODO, które w każdym indywidualnym przypadku powinny być skuteczne, proporcjonalne i odstraszające. Decydując o nałożeniu stosownej, administracyjnej kary pieniężnej, ustalając jej wysokość, organ nadzorczy został zobowiązany uwzględnić charakter, wagę i czas trwania naruszenia. Jego obowiązkiem jest wyjaśnienie zakresu, albo celu każdego przetworzenia, podanie liczby poszkodowanych osób, jakich dotyczą dane o przetwarzaniu oraz sklasyfikować charakter naruszenia – umyślny lub nieumyślny, oraz wymienić wszelkie inne, obciążające albo łagodzące czynniki, takie jak osiągnięte bezpośrednio albo pośrednio korzyści finansowe lub unikanie straty (art. 83 RODO, ust. 1, 2 litera „a”, „b”, „k”). Poza tym artykuł 84 rozporządzenia RODO zobowiązuje władze państw członkowskich UE określić i stosować jeszcze inne sankcje za naruszenia, niepodlegające administracyj-

⁴ Lexdigital.pl.

nym karom pieniężnym. Sankcje te muszą być również skuteczne, proporcjonalne i odstrasżające (art. 84 rozporządzenia RODO).

STAN FAKTYCZNY SPRAWY

Powód, anonimowy ZQ, był zatrudniony u strony pozwanej w Nadrenii Północnej-Westfalii w RFN – firma MDK – w charakterze administratora systemu w informatycznym dziale obsługi. Firma ta jest podmiotem prawa publicznego. Do jej zadań należy sporządzanie ekspertyz medycznych pozwalających stwierdzić niezdolność do pracy objętych obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym. Członkowie specjalnej jednostki, zwanej „komórką do spraw szczególnych”, są uprawnieni do przetwarzania danych socjalnych poszczególnych pracowników. Czynią to przy użyciu zablokowanej domeny systemu informatycznego, a także – po zamknięciu akt ekspertyzy – na podstawie dostępu do archiwów cyfrowych (wyrok TSUE z 21.12.2023, C-667/21, pkt 20)⁵. Dostęp do tych danych ma ograniczona liczba upoważnionych pracowników, do których należą niektórzy zatrudnieni, tak jak powód, w dziale informatycznym. Powód stał się – z przyczyn zdrowotnych – niezdolny do świadczenia pracy. Pobierał przez pół roku wynagrodzenie za pracę, której z powodów od niego niezależnych, nie wykonywał. Ponadto kasa obowiązującego ubezpieczenia zdrowotnego, w której był ubezpieczony, poczęła wypłacać mu pieniężne świadczenie chorobowe. Zbieg wzajemnie niezależnych uprawnień do świadczeń majątkowych spowodował, że postanowiono zbadać zdolność powoda do wykonywania pracy. Ekspertyza zdolności albo niezdolności do pracy została zlecona pracodawcy, u którego zatrudniony był powód. MDK, do której zwrócono się w tej sprawie, zleciło wykonanie tej ekspertyzy komórce organizacyjnej MDK, zajmującej się szczególnymi przypadkami. Lekarka zatrudniona w tej komórce, u tego samego przedsiębiorcy co powód, sporządziła diagnozę tego zatrudnionego, nazwanego dla potrzeb tej sprawy ZQ. Odpowiednie informacje o stanie zdrowia ZQ uzyskała u jego lekarza prowadzącego. Wykonana przez nią ekspertyza została zarchiwizowana elektronicznie przez przedsiębiorcę MDK. Kiedy skarżący ZQ został o powyższych przeprowadzonych czynnościach powiadomiony, zwrócił się do jednej ze swoich współpracowniczek ze służby informatycznej o wykonanie, a następnie dostarczenie mu fotografii ekspertyzy przechowywanej w cyfrowym archiwum cyfrowym swojego przedsiębiorcy – MDK. Po uzyskaniu kopii zdjęcia ekspertyzy dostarczonej przez koleżankę ZQ uznał, że dane dotyczące jego zdrowia zostały przetworzone przez pracodawcę niezgodnie z prawem. Zażądał, na podstawie art. 82 RODO, wypłaty odszkodowania w kwocie 20 tysięcy euro. Wywodził, że ekspertyza powinna być wykonana

⁵ Wyrok TSUE z 21.12.2023, C-667/21, pkt 20.

przez inny – aniżeli MDK – zakład, w którym jest zatrudniony – służbę medyczną. Gdyby to nastąpiło, uniknęłyby sytuacji, w jakiej jego współpracownicy mieli dostęp do danych dotyczących jego zdrowia. Zarzucił również MDK, że zastosowane przez jego pracodawcę w procesie archiwizacji sprawozdania, dotyczącego przeprowadzonej ekspertyzy, były niewystarczające. Dostęp bowiem do nich miał pracownik zatrudniony w zakładzie, w którym on sam był zatrudniony. Uznał, że proces przetwarzania dokumentów w jego sprawie stanowi naruszenie przepisów prawnych – RODO, chroniących takie dane. Zatem zostały wyrządzone mu szkody majątkowe i niemajątkowe. Ponieważ MDK odmówił mu zapłaty i rozwiązał z nim stosunek pracy, ZQ wystąpił do sądu pracy w Düsseldorfie z roszczeniem uzupełnionym żądaniem zasądzenia odszkodowania za utratę wynagrodzenia za pracę. Jego żądania zostały przez dwa niemieckie sądy pracy w Düsseldorfie oddalone (ArbG 4 Ca 6116/18, wyrok z 22.02.2019 r.; LAG 12.Kammer 12 Sa 186/19, wyrok z 11.03.2020 r.)⁶.

SĄD ODSYŁAJĄCY

ZQ złożył skargę rewizyjną do Federalnego Sądu Pracy w RFN (Bundesarbeitsgericht). Sąd ten powziął wątpliwość, czy rozpatrywane w postępowaniu głównym przetwarzanie danych dotyczących zdrowia może być objęte jednym z wyjątków wymienionych w art. 9 ust. 2 lit. „b” oraz „h” RODO. Federalny sąd odsyłający w RFN wykluczył możliwość stosowania odstępstwa wymienionego w art. 9 lit. „b” tego przepisu. Uczynił to, ponieważ *a priori* uznał, że przetwarzanie rozpatrywane w postępowaniu głównym nie było niezbędne do celów realizacji uprawnień i obowiązków administratora, będącego pracodawcą osoby fizycznej (ZQ), której dane dotyczą. Przetwarzanie zostało zainicjowane przez inny podmiot występujący w charakterze przedstawiciela służby medycznej, który zwrócił się do MDK. Przeto wyłącznie leczenie przeprowadzone przez neutralną osobę trzecią może być objęte taką kontrolą, „(...) a dany podmiot nie może opierać na swojej podwójnej funkcji, pracodawcy i służby medycznej, w celu wyłączenia takiego zakazu przetwarzania – nie jest w tym względzie kategoriyczny” (C-667/21, pkt 29 *in fine*)⁷. Inaczej przetwarzanie danych nie mogłoby być uznane za zgodne z prawem. Nawet gdyby przetwarzanie danych dotyczących zdrowia było dozwolone na podstawie art. 9 ust. 3 lit. „h” RODO, administrator powinien zagwarantować, aby nikt ze współpracowników osoby, której dane dotyczą, nie miał żadnego dostępu do danych dotyczących jej stanu zdrowia (C-667/21, pkt 30)⁸. Ponadto przynajmniej jeden z warunków wymienionych w art. 6 ust 1 lit. „c”, „e” RODO powinien

⁶ ArbG 4 Ca 6116/18, wyrok z 22.02.2019 r.; LAG 12.Kammer 12 Sa 186/19, wyrok z 11.03.2020 r.

⁷ C-667/21, pkt 29 *in fine*.

⁸ Ibidem, pkt 30.

być *a priori* istotny. Nie powinien jednak mieć zastosowania, ponieważ leczenie pracownika nie było niezbędne. Mogło natomiast być przeprowadzone przez inną służbę medyczną aniżeli MDK. Gdyby doszło do naruszenia RODO, możliwe byłoby dochodzenie – na podstawie art. 82 ust. 1 RODO – przez pokrzywdzonego pracownika ewentualnego odszkodowania. W takim przypadku sąd odsyłający byłby zainteresowany tym, jaką funkcję, oprócz odszkodowawczej, pełni wymieniona norma prawna: odstrasżającą czy represyjną (C-667/21, pkt 32-33)⁹.

Sąd odsyłający uważa, że administrator może być pociągnięty do odpowiedzialności prawnej bez konieczności wykazania jego winy. Należałoby sprawdzić, czy naruszenie danych miało miejsce z powodu umyślnego działania lub zaniechania oraz, czy stopień jego winy powinien mieć wpływ na wysokość odszkodowania przyznanego za szkodę niemajątkową (C-667/21, pkt 34)¹⁰. Mając na uwadze wymienione wyżej okoliczności, sąd odsyłający postanowił zawiesić postępowanie i wystąpić do TSUE z następującymi pytaniami prejudycjalnymi (C-667/21, pkt 35)¹¹:

„1) Czy art. 9 ust. 2 lit. h) RODO należy interpretować w ten sposób, że służbie medycznej kasy chorych nie wolno przetwarzać danych dotyczących zdrowia jej pracownika, które są warunkiem oceny zdolności tego pracownika do pracy?

2) W przypadku udzielenia przez TSUE odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze, z tym skutkiem, że zgodnie z art. 9 ust. 2 lit. h) RODO możliwy do uwzględnienia byłby określony w art. 9 ust. 1 RODO wyjątek od zakazu przetwarzania danych dotyczących zdrowia: czy w przypadku takim jak w niniejszej sprawie istnieją inne, a jeżeli tak – jakie wymogi dotyczące ochrony danych, których należy przestrzegać, oprócz tych określonych w art. 9 ust. 3 RODO?

3) W przypadku udzielenia przez Trybunał odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze, z tym skutkiem, że zgodnie z art. 9 ust. 2 lit. h) RODO możliwy do uwzględnienia byłby określony w art. 9 ust. 1 RODO wyjątek od zakazu przetwarzania danych dotyczących zdrowia: czy w przypadku takim jak w niniejszej sprawie dopuszczalność lub zgodność z prawem przetwarzania danych dotyczących zdrowia zależy ponadto od spełnienia co najmniej jednego z warunków określonych w art. 6 ust. 1 RODO?

4) Czy art. 82 ust. 1 RODO ma szczególny lub ogólny charakter prewencyjny i należy to uwzględniać przy ustalaniu wysokości szkody niemajątkowej podlegającej naprawieniu na podstawie art. 82 ust. 1 RODO na niekorzyść administratora lub podmiotu przetwarzającego?

5) Czy przy ustalaniu wysokości szkody niemajątkowej, podlegającej naprawieniu na podstawie art. 82 ust. 1 RODO, znaczenie ma stopień winy administratora lub podmiotu przetwarzającego? W szczególności – czy można wziąć pod uwagę

⁹ Ibidem, pkt 32-33.

¹⁰ Ibidem, pkt 34.

¹¹ Ibidem, pkt 35.

nieistniejącą lub niewielką winę administratora lub podmiotu przetwarzającego na jego korzyść?”

POSTĘPOWANIE PRZED TRYBUNAŁEM SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO (RG) TSUE

Pierwsze pytanie prejudycjalne

Zdaniem RG art. 9 RODO ma zastosowanie do szczególnych kategorii danych, takich jak dane dotyczące zdrowia. Artykuł 9 ust. 2 lit. „h” RODO zawiera wyjątek od ogólnego zakazu dotyczący przetwarzania danych osobowych do celów profilaktyki zdrowotnej lub medycyny pracy, oceny zdolności pracownika do pracy, diagnozy medycznej, zapewnienia ochrony zdrowotnej, zabezpieczenia społecznego oraz leczenia (Opinia RG, pkt 29 *in fine*)¹². Przepis ten obejmuje swoim zakresem działanie MDK w takim zakresie, w jakim instytucja ta nie występuje jako pracodawca, ale jako służba medyczna. Dane muszą więc dotyczyć ubezpieczenia. Przetwarzanie wrażliwych danych „jako pracodawca”, czyli w celach związanych ze stosunkiem pracy, byłoby zgodne z prawem tylko wtedy, gdyby spełniało przesłanki wymienione w RODO dla przetwarzania danych w innym celu aniżeli ten, w którym powyższe dane zostały zgromadzone (Opinia RG, przypis 16)¹³. Wymieniony na wstępie tego fragmentu przepis RODO nie przewiduje żadnego wyłączenia oraz nie tworzy jako warunku przetworzenia tego, aby administrator był neutralną osobą trzecią (Opinia RG, pkt 31).¹⁴ Celem przepisów RODO dotyczących przetworzenia danych dotyczących zdrowia jest usunięcie linków do wrażliwych danych. Szczególne wymogi do przetwarzania szczególnych kategorii danych mają na celu zagwarantowanie zwiększonej ochrony w tym zakresie takiego przetwarzania, jakie ze względu na szczególną wrażliwość może stanowić ważną ingerencję w podstawowe prawa do poszanowania życia prywatnego oraz ochrony danych (wyrok TSUE z 24.09.2019 r., GC i inni, C-136/17, EU:2019:773, pkt 44)¹⁵. Temu celowi służy ogólny, aczkolwiek nie mający bezwzględnie charakteru wymieniony zakaz, uregulowany w art. 9 ust. 1 RODO. Podstawowe prawo do ochrony danych osobowych nie ma automatycznie pierwszeństwa przed jakąkolwiek inną normą prawną, nawet gdy w grę wchodzi szczególne kategorie wymienione w art. 9 ust. 1 RODO (wyrok TSUE z 24.09.2019 r., GC i inni, C-136/17, EU:2019:773, pkt 66-68)¹⁶.

¹² Opinia RG, pkt 29 *in fine*.

¹³ Opinia RG, przypis 16.

¹⁴ Opinia RG, pkt 31.

¹⁵ Wyrok TSUE z 24.09.2019 r., GC i inni, C-136/17, EU:2019:773, pkt 44.

¹⁶ Wyrok TSUE z 24.09.2019 r., GC i inni, C-136/17, EU:2019:773, pkt 66-68.

We wszystkich dziedzinach dotyczących przetwarzania danych, a więc również i w tej, wybór pracodawcy po ustanowieniu ogólnego zakazu polega na: 1) wprowadzeniu wyjątków w formie konkretnych sytuacji, jakie można podzielić na takie, w których osoba, jakiej one dotyczą sama zezwala na przetworzenie albo czerpie z niego korzyści, oraz takie, w jakich występują interesy nadrzędne wobec interesów każdej jednostki; 2) obwarowaniu określonego rodzaju przetwarzania szczególnymi środkami ostrożności, jakie są wyższe od mających zastosowanie do pozostałych, niewrażliwych danych osobowych, które je uzupełniają; 3) uprawnieniu państw członkowskich do wprowadzenia innych warunków, a nawet ograniczeń dotyczących przetwarzania danych osobowych. Takie przypadki odnoszą się do danych dotyczących zdrowia (art. 9 ust. 4 RODO i motyw 53 RODO *in fine*) oraz innych danych pracowników dotyczących zatrudnienia (art. 88 RODO). Przepis ten upoważnia państwa członkowskie do wprowadzenia bardziej szczegółowych norm, mających zapewnić ochronę praw i wolności w przypadku przetwarzania danych osobowych w związku z zatrudnieniem (wyrok TSUE z 30.03.2023 r., Hauptpersonalrat der Lehrerinnen Und Lehrer, C-32/21, EU:C2023L270)¹⁷.

De lege lata więc nikt i nic nie szkodzi temu, aby szczególne środki ostrożności obejmowały zakaz przetwarzania przez MDK danych dotyczących zdrowia pracowników zatrudnionych w tej instytucji. Z tych przyczyn zakaz, którego dotyczy pierwsze pytanie sądu odsyłającego, nie jest nieuniknioną konsekwencją wykładni celowościowej art. 9 ust. 2 lit. „h” RODO. Nawet wówczas, kiedy można byłoby twierdzić, że na podstawie tego przepisu pracodawca mógłby przetwarzać dane dotyczące zdrowia swych pracowników, nie miałoby to wpływu na możliwość dokonywania przez ten sam podmiot, występujący nie jako pracodawca, lecz służba medyczna, przyjmująca zlecenie na podstawie innego wyjątku uregulowanego w tej samej normie prawnej. Art. 9 ust. 2 RODO nie przewiduje szczególnej formy istnienia hierarchii oraz stosunków zależności między wyjątkami współistniejącymi na równych warunkach.

Inaczej przedstawia się kolejna norma prawna – art. 9 ust. 3 RODO. Ten przepis ustanawia warunki, jakie muszą być spełnione wobec osób przetwarzających dane osobowe dotyczące zdrowia. Czyni to jedynie po wyraźnym odesłaniu przez art. 9 ust. 2 lit. „h” RODO. Na tej podstawie RG TSUE uważa, że przetwarzanie nie podlega żadnym innym ograniczeniom (opinia RG, pkt 37-38)¹⁸. Nie jest też wymagane, aby przetwarzanie było dokonywane przez pracownika służby zdrowia podlegającego obowiązkowi zachowania tajemnicy zawodowej lub przez inną osobę także zobowiązaną do utrzymania w tajemnicy powyższych danych. Konieczne jest, aby czynności przetwarzania danych dokonywały osoby zobowiązane do zachowania tajemnicy.

¹⁷ Wyrok TSUE z 30.03.2023 r., Hauptpersonalrat der Lehrerinnen Und Lehrer, C-32/21, EU:C2023L270.

¹⁸ Opinia RG, pkt 37-38.

Drugie pytanie prejudycjalne

Na wszelki wypadek, gdyby odpowiedź na pytanie pierwsze byłaby przecząca, sąd odsyłający przygotował pytanie drugie, czy występują inne, ewentualnie jakie – poza wymienionymi w art. 9 ust. RODO – wymagania dotyczące ochrony przetwarzanych danych osobowych. Sama bowiem wskazówka innych postępowań, wymieniona w przepisie nie byłaby wystarczająca. W takiej sytuacji należałoby stosować środki wcześniej wykorzystywane w dotychczasowej judykaturze TSUE (wyroki z: 16.01.2019 r., *Deutsche Post*, C-496, EU:C:2019:26, pkt 57; 24.09.2019 r., *GC i in.*, C-136/17, EU:C:773, pkt 64; 22.06.2021 r., *Latvijas Republikas Saeima*, C-349/19, EU:C:2021504, pkt 96–102)¹⁹. Zdaniem tego sądu można korzystać z art. 9 ust. 4 RODO, normy prawnej zezwalającej państwu członkowskiemu do wprowadzania niewymienionych wcześniej warunków przetwarzania danych dotyczących zdrowia. Przetwarzanie takich danych musi polegać na niewymienionych w opinii punktach (opinia RG, pkt 45-47)²⁰. Zlecając przeprowadzenie przetwarzania danych dotyczących MDK, przyjął wyższy obowiązek staranności. Naruszenie bezpieczeństwa doprowadziłoby do tego, że pozostali pracownicy mogliby dowiedzieć się o złym stanie zdrowia ZQ. To z kolei mogłoby stworzyć niedobłą atmosferę w środowisku pracy, polegającą na spekulacji jego wydajności pracy. Ocena sytuacji należy do sądu oceniającego. Może on orzec, że podjęte środki nie były wystarczające. Nie upoważnia to do stwierdzenia, że art. 9 RODO nakazuje z urzędu oddalenia przez MDK każdego wniosku dotyczącego sporządzenia opinii lekarskiej pracownika tego przedsiębiorstwa (Opinia RG, pkt 50)²¹.

Trzecie pytanie prejudycjalne

Sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy wyjątek od zakazu przetwarzania danych dotyczących zdrowia zależy od spełnienia przynajmniej jednego z warunków sformułowanych w art. 6 ust. 1 RODO. RG TSUE związku między przepisami art. 9 ust. 2 i art. 6 RODO nie przedstawił jednolicie. Jego zdaniem tylko niektóre wyjątki od zakazu przetwarzania, wymienione w art. 9 ust. 2 lit. „a”, „c”, „g” oraz „i” RODO, utrzymują bezpośrednią zależność z art. 6 RODO. Powyższe stwierdzenie nie dotyczy pozostałych wyjątków, które wymagają dodatkowego uzasadnienia. Ma miejsce w przypadku art. 9 ust. 2 lit. „h” RODO, którego dotyczy pytanie prejudycjalne (opinia RG, pkt 62)²². Jego zdaniem sąd orzekający w analizowanym

¹⁹ Wyroki z: 16.01.2019 r., *Deutsche Post*, C-496, EU:C:2019:26, pkt 57; 24.09.2019 r., *GC i in.*, C-136/17, EU:C:773, pkt 64; 22.06.2021 r., *Latvijas Republikas Saeima*, C-349/19, EU:C:2021504, pkt 96–102.

²⁰ Opinia RG, pkt 45-47.

²¹ *Ibidem*, pkt 50.

²² *Ibidem*, pkt 62.

wyroku wydanym w sprawie C-667/21 powinien orzec, iż wyjątek od zakazu przetwarzania danych dotyczących zdrowia wymaga spełnienia co najmniej jednego z warunków wymienionych w art. 6 ust. 1 RODO.

Czwarte pytanie prejudycjalne

Na wniosek RG TSUE przygotowywana przez niego opinia w sprawie C-667/21 nie będzie dotyczyć pytania prejudycjalnego (opinia RG, pkt 26)²³. Zainteresowanych tą sprawą odsyłam do wyroku TSUE wydanego 4 maja 2023 r., *Österreichische Post*, szkoda niemajątkowa wynikająca z przetwarzania danych osobowych, C-300/21, EU:C:2023:370²⁴. TSUE wydał następujący wyrok:

1) Artykuł 82 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) należy interpretować w ten sposób, że: samo naruszenie przepisów tego rozporządzenia nie wystarcza do przyznania prawa do odszkodowania.

2) Artykuł 82 ust. 1 rozporządzenia 2016/679 należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on przepisowi krajowemu lub praktyce krajowej, które uzależniają uzyskanie odszkodowania za szkodę niemajątkową w rozumieniu tego przepisu od warunku, by szkoda poniesiona przez osobę, której dane dotyczą, osiągnęła pewien stopień wagi.

3) Artykuł 82 rozporządzenia 2016/67 należy interpretować w ten sposób, że: w celu ustalenia kwoty odszkodowania należnego z tytułu ustanowionego w tym artykule prawa do odszkodowania sądy krajowe powinny stosować wewnętrzne przepisy każdego państwa członkowskiego dotyczące zakresu odszkodowania pieniężnego, pod warunkiem przestrzegania zasad równoważności i skuteczności prawa Unii.

Piąte pytanie prejudycjalne

Pytanie piąte dotyczy stopnia winy administratora danych, albowiem ma ono znaczenie dla ustalenia wysokości odszkodowania. Koncentruje się ono wyłącznie na ustaleniu wysokości odszkodowania. Nie wiadomo jednak, czy powyższe pytanie odnosi się wyłącznie do winy jako przesłanki przypisania odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę, czy też wysokości kwoty odszkodowania. TSUE zwrócił się o wyjaśnienie tej niejasności. RG TSUE otrzymał niejasną odpowiedź. Uznał bowiem, że dotyczy obydwu tych aspektów. Z tej przyczyny RG postanowił podzielić własną

²³ Ibidem, pkt 22.

²⁴ Wyrok TSUE wydany 4 maja 2023 r., *Österreichische Post*, Szkoda niemajątkowa wynikająca z przetwarzania danych osobowych, C-300/21, EU:C:2023:370.

odpowieź na trzy części. Uczynił to, ponieważ zamierzał ustosunkować się również do stanowiska MDK, który to podmiot, będący stroną zaskarżoną postępowania, starał się przekonać organy wymiaru sprawiedliwości o tym, że „(...) sama osoba, której dane dotyczą, wyrządziła sobie szkodę, nie żądając akt i nie korzystając z przyśługującego jej wobec MDK prawa dostępu do tych akt, zgodnie z art.15 RODO, lecz korzystając z usług kolegi z komórki, w której pracuje, czego skutkiem było przeglądanie spornych danych” (opinia RG, pkt 52)²⁵. W pierwszej części RG TSUE odniósł się do podstawy przypisana odpowiedzialności przewidzianej w art. 82 RODO. W części drugiej przeanalizował wpływ, jaki mogło mieć przeglądanie danych osobowych przez pracownika w odniesieniu do administratora. Przeglądał on dane na żądanie osoby, której dane dotyczą. W ostatniej, trzeciej części, RG TSUE odniósł się do tego, jaki stopień winy administratora może mieć za ocenę szkody niemajątkowej, podlegającej naprawieniu (opinia RG, pkt 70)²⁶.

Podstawa odpowiedzialności cywilnej

Art. 82 ust. 1 RODO ustanawia system odpowiedzialności cywilnej niezależnie od winy lub zamiaru administratora. Taka konstrukcja prawna została zbudowana świadomie. Nie wynika ona z niedopatrzenia pracodawcy. „Każdy administrator albo podmiot przetwarzający jest prawnie odpowiedzialny za wszystkie szkody wobec osoby, której dane dotyczą, w przypadku gdy naruszył obowiązki nałożone na niego na mocy RODO”. To samo dotyczy podmiotu przetwarzającego, gdyby naruszył on polecenie administratora zgodne z RODO (opinia RG, pkt 84 oraz przypis 66)²⁷. Każda z dwóch wymienionych osób zostałaby zwolniona z odpowiedzialności po wykazaniu, że w żaden sposób, a więc w ogóle, odpowiedzialności nie ponosi. Odpowiedzialność uregulowana w art. 82 ust. 1 RODO nie jest związana z winą administratora.

Art. 82 ust. 1 RODO gwarantuje wysoki poziom ochrony osób fizycznych. Równocześnie eliminuje przeszkody w przepływie danych osobowych (motyw 10 RODO). Realizuje też cel odszkodowawczy. Czyni to bez uszczerbku, mimo że dodatkowo jest wykorzystywany w odstraszeniu lub zapobieganiu zdarzeń z przepisami obowiązującego prawa. Zapewnienie odszkodowania jest celem samym w sobie. Otrzymanie go jest uznawane za prawo przynależne osobie/osobom, których dane dotyczą. Pojęcie „szkoda” jest interpretowane szeroko, a odszkodowanie musi być pełne i skuteczne. Takie pojęcie odszkodowania zmierza do zwiększenia zaufania obywateli do środowiska cyfrowego i jego przetwórczej działalności. W praktyce oznacza to, że osoby nie będą musiały ponosić szkód wynikających z niezgodnego z prawem przetwarzania ich danych osobowych (opinia RG, 87-89)²⁸.

²⁵ Opinia RG, pkt 24.

²⁶ Ibidem, pkt 70.

²⁷ Ibidem, pkt 84 oraz przypis 66.

²⁸ Ibidem, pkt 87-89.

Artykuł 82 ust. 2 RODO nie wiąże obowiązku wypłaty odszkodowania z naruszeniem powinności zachowania staranności, a zatem jest zgodne z takim podejściem. Przypisane jest bowiem przez prawodawcę unijnego do osoby zajmującej w danym stosunku prawnym określoną pozycję, strażnika albo gwaranta. W pojęciu RODO osoba lub podmiot poszkodowany może ponosić szkodę wynikającą z przedstawionej powyżej konstrukcji naruszenia wyłącznie wówczas, gdy żaden przepis prawa nie nakłada takiego obowiązku ponoszenia szkody. Bez znaczenia są przypadki, wedle których sprawca szkody ponosi winę. Decydujące znaczenie ma wyłącznie fakt wyrządzenia szkody majątkowej lub niemajątkowej przez administratora, wynikającej z popełnionego przezeń naruszenia RODO. Udowodniona szkoda ma zostać naprawiona w każdym przypadku, z wyjątkiem zwolnienia z odpowiedzialności cywilnej. Powinna prowadzić do łatwego uzyskania odszkodowania, nie tylko dlatego, że nie ma potrzeby udowodniania winy administratorowi. W przypadku naruszenia RODO przypisanie odpowiedzialności nie zależy od żadnego stopnia winy. Szybki rozwój techniki cyfrowej wymaga, aby w najczęściej stosowanych czynnościach przetwarzania brak umyślności lub niedbalstwa nie umożliwiał naprawienia szkód (opinia RG, pkt 90-94)²⁹. Zwolnienie z odpowiedzialności jest możliwe po udowodnieniu przez administratora, że w żaden sposób nie ponosi winy za zdarzenie, które doprowadziło do powstania szkody.

Według prawodawcy unijnego przetwarzanie danych osobowych może być źródłem ryzyka. Potrzebna więc jest ocena tego ryzyka oraz podjęcie i aktualizacja środków pozwalających je zidentyfikować i przeprowadzić minimalizację szkody (motyw 10 RODO). Model odpowiedzialności cywilnej promuje staranność, zapewnia ochronę przed ryzykiem, pełni funkcję prewencyjną w takim zakresie, w jakim wpływa na decyzję podmiotu dotyczącą liczby i poziomu czynności, które powinny być wykonane. Proponowana przez RG TSUE interpretacja przepisu RODO pozwala na powiązanie art. 82 RODO z art. 5 ust. 1, lit. „b”, „c” oraz „d” RODO (opinia RG, pkt 98-100 oraz przypis 77)³⁰.

Ustalenie wysokości odszkodowania

Ostatnie pytanie prejudycjalne dotyczy wyjaśnienia, czy stopień winy administratora wpływa na ustalenie wysokości odszkodowania. Chodzi o to, aby stwierdzić, czy brak winy lub niewielka wina administratora mogą zostać uwzględnione na jego korzyść. Zdaniem RG TSUE RODO przyznaje osobie uprawnienie do odszkodowania, którego wysokość jest ustalana w zależności od rzeczywiście wyrządzonych szkód. Wynika z tego, że po ustaleniu wysokości kwoty obiektywnie rekompensującej szkodę nie powinna ona ulegać zmianie w zależności od mniej-

²⁹ Ibidem, pkt 90-94.

³⁰ Ibidem, pkt. 98-100 oraz przypis.

szeego niedbalstwa administratora. Oceniając rzecz z perspektywy poszkodowanego, jego materialne i niematerialne aktywa powinny – mimo wyrządzonej szkody – pozostać nienaruszone niezależnie od stopnia winy.

Powyższe zapatrywanie RG TSUE znajduje oparcie w przepisach art. 8 ust. 4 i art. 8 RODO. Ten pierwszy przepis wyraźnie stanowi, że odszkodowanie musi być pełne i skuteczne (motyw 146). Według RG TSUE sformułowanie „pełne odszkodowanie” przemawia przeciwko zmniejszeniu kwoty odszkodowania wówczas, gdy uwzględniony zostanie stopień dbałości administratora. To samo dotyczy przypadku kilku administratorów lub podmiotów biorących udział w tym samym przetwarzaniu. W drugim przypadku kryterium proporcjonalności mogło być uwzględniane nie tylko do zdarzenia, ale także do tego, czy kara grzywny stanowi nieproporcjonalne obciążenie osoby fizycznej. Jednakże prawodawca unijny mógł przyjąć takie samo kryterium w odniesieniu do kwoty odszkodowania z tytułu odpowiedzialności cywilnej. Nie wyraził jednak na to zgody. Oznacza to, że powyższe niewykorzystane kryterium nie zostało uznane przez prawodawcę za integralny element art. 82 ust. 2 lit. „b” (opinia RG, pkt 99 oraz motyw 148 RODO)³¹. Według opinii RG TSUE przyczynienie się osoby do zdarzenia, z którego wynika obowiązek odszkodowania, może prowadzić, w zależności od przypadku, do zwolnienia z odpowiedzialności administratora lub podmiotu przetwarzającego.

WYROK TRYBUNAŁU SPRAWIEDLIWOŚCI UNII EUROPEJSKIEJ

W PRZEDMIOCIE PIERWSZEGO PYTANIA

TSUE orzekł, że celem art. 9 ust.1 RODO jest zapewnienie zwiększonej ochrony przed przetwarzaniem, jakie ze względu na szczególną wrażliwość danych może poważnie ingerować w podstawowe prawa człowieka do poszanowania życia prywatnego i ochrony danych osobowych. Art. 9 ust. 2 lit. „h” RODO zawiera wykaz wyjątków od zasady przetwarzania wrażliwych danych. Dopuszcza między innymi przetwarzanie danych niezbędnych do oceny zdolności pracownika do pracy. Takie przetwarzanie podlega warunkom i zabezpieczeniom sformułowanym w art. 9 ust. 2 lit. „h” RODO. Możliwość przetwarzania wrażliwych danych, takich na przykład jak dane dotyczące zdrowia, jest obwarowana szeregiem przesłanek i warunków. Wymienione zabezpieczenia dotyczą celów, podstaw prawnych oraz obowiązku zachowania poufności. Przetwarzanie danych nie jest jednak zastrzeżone dla neutralnych osób trzecich. Niewykluczona więc jest sytuacja, w jakiej przedstawiciel organu administracji medycznej przetwarza – jako służba medyczna, a nie pracownik stro-

³¹ Opinia RG, pkt 99 oraz motyw 148 RODO.

ny pozwanej – dane dotyczące zdrowia innego pracownika dla oceny ochrony jego zdolności do pracy. Taki przypadek jest zgodny z prawem, pod warunkiem że działania wykonywane dla zbadania zdolności do pracy spełniają wymagania określone w przepisach RODO (wyrok TSUE z 21.12.2023 r., C-667/21, pkt 36 i nast.)³².

W PRZEDMIOCIE PYTANIA DRUGIEGO

Konieczne jest wykluczenie z przetwarzania danych dotyczących zdrowia wszystkich pracowników administratora danych mających kontakt zawodowy z badaną osobą. Jeżeli jest to uzasadnione interesem publicznym, to w dziedzinach prawa pracy i zabezpieczenia społecznego oraz z uwagi na cele zdrowotne należy zezwolić na wprowadzenie wyjątków od zakazów przetwarzania szczególnych kategorii danych osobowych. Ponadto powinno być możliwe przetwarzanie dla celów zdrowotnych, gdy jest to konieczne dla osób fizycznych i ogółu społeczeństwa w sprawach zarządzanych usługami i systemami opieki zdrowotnej i zabezpieczenia społecznego. Żaden współpracownik osoby nie może uzyskać dostępu do danych dotyczących jego stanu zdrowia. Przetwarzanie danych może być dokonywane wtedy, gdy dane te są przetwarzane – przez lub na – odpowiedzialność pracownika zobowiązanego przez przepisy prawa do zachowania tajemnicy zawodowej (wyrok TSUE, C-667/21, pkt 59-62)³³.

Państwa członkowskie UE powinny upewnić się, czy obowiązki nałożone na administratorów nie są nadmierne dla niektórych administratorów, którzy nie dysponują potencjałem albo zasobami technicznymi i ludzkimi. Każdy administrator danych osobowych został zobowiązany do zastosowania odpowiednich środków technicznych i organizacyjnych dla zapewnienia poziomu bezpieczeństwa odpowiadającego ryzyku, w szczególności pseudonimizacji i szyfrowania takich danych, a także środków poufności i integralności systemów oraz usług przetwarzania. Natomiast administrator przetwarzający dane nie jest zobowiązany na podstawie przepisów RODO do zapewnienia, że żaden współpracownik osoby, której dane dotyczą, nie będzie mógł uzyskać dostępu do danych dotyczących stanu jej zdrowia. Taki obowiązek może być nałożony na administratora przetwarzającego takie dane na podstawie uregulowania takich spraw przez państwo członkowskie UE lub na podstawie zasad integralności i poufności uregulowanych w art. 32 ust.1 lit. „a” – „b” RODO.

W PRZEDMIOCIE PYTANIA TRZECIEGO

Każde przetwarzanie danych osobowych powinno być zgodne z zasadami dotyczącymi przetwarzania danych wymienionymi w art. 5 ust. 1 RODO i spełniać warunki zgodności przetwarzania z prawem wymienione w art. 6 RODO (wyroki

³² Wyrok TSUE z 21.12.2023 r., C-667/21, pkt 36 i nast.

³³ Wyrok TSUE, C-667/21, pkt 59-62.

TSUE z: 4 maja 2023 r., Bundesrepublik Deutschland, C-60/22, EU:C:2023:373, pkt 57; 6 października 2020 r., La Quadrature du Net i in., C511/18, C512/18 i C520/18, EU:C:2020:791, pkt 208; 22 czerwca 2021 r., Latvijas Republikas Saeima, C439/19, EU:C:2021:504, pkt 96; 20 października 2022 r., Digi, C77/21, EU:C:2022:805, pkt 49, 56)³⁴. Powinno również gwarantować przestrzeganie przepisów dotyczących wyrażenia zgody i przetwarzania poszczególnych kategorii osób szczególnie chronionych oraz przetwarzania danych dotyczących wyroków skazujących i naruszeń prawa. Oznacza to, że aby przetwarzanie danych uznane zostało za zgodne z prawem, musi spełniać co najmniej jeden z warunków wymienionych w art. 6 ust. 1 RODO (wyrok TSUE, C-667/21, pkt 76-78)³⁵.

W PRZEDMIOCIE PYTANIA CZWARTEGO

Samo naruszenie przepisów RODO nie uzasadnia przyznania osobie poszkodowanej uprawnienia do odszkodowania za wyrządzone szkody majątkowe lub niemajątkowe. Jest postrzegane jako jedna z przesłanek odpowiedzialności za wyrządzoną szkodę. Ponieważ RODO nie zawiera norm określających zasady ustalania kwoty odszkodowania, sądy krajowe państw członkowskich UE stosują standardy stawek odszkodowania uregulowane normami wewnętrznego prawa. Powinny one przestrzegać zasady równoważności i skuteczności. Wymieniona w art. 82 RODO kompensata wyrządzonej szkody powinna być uznana za „pełną i skuteczną” wówczas, kiedy zezwala ona na pełną rekompensatę poniesionego uszczerbku. Nie jest więc konieczne nakazanie państwom członkowskim UE przestrzegania zasady represyjnego odszkodowania za wyrządzoną szkodę. Samo przestanie przez państwo członkowskie UE na pełnym i skutecznym rekompensowaniu wyrządzonej szkody „(...) wzmacnia operacyjny charakter przepisów przewidzianych w rozporządzeniu [RODO] i może zniechęcać do powtarzania bezprawnych zachowań” (wyrok TSUE z 4.05.2023 r., Österreichische Post, C-300/21, EU:C:2023:370, pkt 38, 40)³⁶.

Skoro odszkodowanie uregulowane w art. 82 ust. 1 RODO nie pełni funkcji odstraszającej albo represyjnej, nie ma podstaw prawnych do przyznania kompensaty, która nie powinna być ustalona na poziomie wyższym od wartości poniesionej szkody (wyrok TSUE, C- 667/21, pkt 87)³⁷.

³⁴ Wyroki TSUE z: 4 maja 2023 r., Bundesrepublik Deutschland, C-60/22, EU:C:2023:373, pkt 57; 6 października 2020 r., La Quadrature du Net i in., C511/18, C512/18 i C520/18, EU:C:2020:791, pkt 208; 22 czerwca 2021 r., Latvijas Republikas Saeima, C439/19, EU:C:2021:504, pkt 96; 20 października 2022 r., Digi, C77/21, EU:C:2022:805, pkt 49, 56.

³⁵ Wyrok TSUE, C-667/21, pkt 49, 56.

³⁶ Wyrok TSUE z 4.05.2023 r., Österreichische Post, C-300/21, EU:C:2023:370, pkt 38, 40.

³⁷ Wyrok TSUE, C- 667/21, pkt 87.

W PRZEDMIOCIE PYTANIA PIĄTEGO

Art. 82 ust. 3 RODO zwalnia od odpowiedzialności administratora, jeżeli ten udowodni, że w żaden sposób nie ponosi winy w trakcie przetwarzania danych za zdarzenie, które doprowadziło do powstania szkody. TSUE wyprowadza wnioszek, iż w przepisie art. 82 RODO przewidziano odpowiedzialność za szkodę na zasadzie winy. Taka wykładnia art. 82 RODO umożliwia przeniesienie ciężaru dowodu wywołania szkody z osoby, która poniosła szkodę na administratora (wyrok C-667/21, pkt 93-95)³⁸. Przepisy artykułów 24 i 32 RODO przenoszą na administratora obowiązek przejęcia – o ile to możliwe – środków technicznych i organizacyjnych umożliwiających uniknięcie naruszenia danych osobowych. Okoliczność, czy takie środki mają odpowiedni charakter, należy oceniać w sposób konkretny, badając, czy środki te zostały wdrożone przez tego administratora z uwzględnieniem różnych kryteriów wskazanych w tych artykułach oraz potrzeb ochrony danych konkretnie związanych z danym przetwarzaniem, a także ryzykiem wynikającym z tego przetwarzania (wyrok TSUE z 14.12.2023 r., Natsionalna agentsia za prihodite, C-340/21, EU:C:2023:986, pkt 30)³⁹. Głównym celem RODO jest bowiem zagwarantowanie rozwoju gospodarki cyfrowej i zapewnienie wysokiego poziomu osób fizycznych, których dane osobowe są przetwarzane. Według TSUE „(...) mechanizm odpowiedzialności na zasadzie winy z przeniesieniem ciężaru dowodu, jak przewidziano to w art. 82 RODO, pozwala właśnie na zapewnienie takiej równowagi” (wyrok TSUE, C-667/21, pkt 99)⁴⁰.

Z jednej strony należałoby uznać, że niezgodne z celem takiej ochrony byłoby zastosowanie wykładni, wedle której osoby, które poniosły szkodę, powinny ponosić ciężar występowania po stronie administratora zjawiska winy umyślnej albo niedbalstwa, a nawet stopnia tej winy, mimo że w art. 82 RODO nie ma takiego obowiązku. Ze strony drugiej – odpowiedzialność niezależna od winy nie gwarantowałaby osiągnięcia celu, według którego „przemiany wymagają stabilnych, spójniejszych ram ochrony danych w Unii oraz zdecydowanego ich egzekwowania, gdyż ważna jest budowa zaufania, które pozwoli na rozwój gospodarki cyfrowej na rynku wewnętrznym. Osoby fizyczne powinny mieć kontrolę nad własnymi danymi osobowymi. One same oraz podmioty gospodarcze i organy publiczne powinny zyskać większe poczucie pewności prawa i jego stosowania w praktyce” (motyw 7 RODO, wyrok TSUE C-667/21, pkt 100)⁴¹. Natomiast określenie kwoty ewentualnego odszkodowania powinno być wyznaczone przez sądy krajowe, o czym pisałem w części dotyczącej pytania czwartego (wyrok C-667/21, pkt

³⁸ Ibidem, 3-95.

³⁹ Wyrok TSUE z 14.12.2023 r., Natsionalna agentsia za prihodite, C-340/21, EU:C:2023:986, pkt 30.

⁴⁰ Wyrok TSUE, C-667/21, pkt 99.

⁴¹ Ibidem, pkt 100.

101)⁴². Artykuł 82 RODO nie wymaga, aby poziom naruszenia przepisów RODO był ustalany tak, aby w całej pełni można było zrekompensować wysokość konkretnej szkody (wyrok C-667/21, pkt 102-103)⁴³.

SENTENCJA WYROKU TSUE, C-667/21

1) Artykuł 9 ust. 2 lit. h) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólnego rozporządzenia o ochronie danych) należy interpretować w ten sposób, że: wyjątek przewidziany w tym przepisie ma zastosowanie do sytuacji, w których organ kontroli medycznej przetwarza dane dotyczące zdrowia jednego ze swoich pracowników nie jako pracodawca, lecz jako służba medyczna, w celu oceny zdolności tego pracownika do pracy, pod warunkiem że odnośne przetwarzanie spełnia warunki i gwarancje wyraźnie określone w tym art. 9 ust. 2 lit. h) i w art. 9 ust. 3.

2) Artykuł 9 ust. 3 rozporządzenia 2016/679 należy interpretować w ten sposób, że: administrator przetwarzający dane dotyczące zdrowia, na podstawie art. 9 ust. 2 lit. h) tego rozporządzenia, nie jest zobowiązany, na mocy tych przepisów, do zagwarantowania, że żaden współpracownik osoby, której dane dotyczą, nie będzie mógł uzyskać dostępu do danych dotyczących stanu zdrowia tej osoby. Jednakże taki obowiązek może ciążyć na administratorze przetwarzającym takie dane albo na podstawie uregulowania przyjętego przez państwo członkowskie na podstawie art. 9 ust. 4 wspomnianego rozporządzenia, albo na podstawie zasad integralności i poufności określonych w art. 5 ust. 1 lit. f) tego rozporządzenia i skonkretyzowanych w jego art. 32 ust. 1 lit. a) i b).

3) Artykuł 9 ust. 2 lit. h) i art. 6 ust. 1 rozporządzenia 2016/679 należy interpretować w ten sposób, że: przetwarzanie danych dotyczących zdrowia oparte na tym pierwszym przepisie musi, aby było zgodne z prawem, nie tylko spełniać wymogi wynikające z tego przepisu, lecz także spełniać co najmniej jeden z warunków zgodności z prawem wymienionych w tym art. 6 ust. 1.

4) Artykuł 82 ust. 1 rozporządzenia 2016/679 należy interpretować w ten sposób, że: prawo do odszkodowania przewidziane w tym przepisie pełni funkcję kompensacyjną, ponieważ odszkodowanie pieniężne oparte na tym przepisie powinno umożliwić pełne naprawienie szkody poniesionej konkretnie w wyniku naruszenia tego rozporządzenia, a nie pełnić funkcję odstraszającą lub represyjną.

⁴² Ibidem, pkt 39.

⁴³ Ibidem, pkt 102-103.

5) Artykuł 82 rozporządzenia 2016/679 należy interpretować w ten sposób, że: po pierwsze, powstanie odpowiedzialności administratora danych jest uzależnione od istnienia jego winy, której istnienie domniemywa się, chyba że wykaże on, iż w żaden sposób nie ponosi winy za zdarzenie, które doprowadziło do powstania szkody; po drugie, art. 82 nie wymaga wzięcia pod uwagę stopnia tej winy przy określaniu kwoty odszkodowania przyznanego za szkodę niemajątkową na podstawie tego przepisu.

PRZETWARZANIE DANYCH OSOBOWYCH A SPRAWA POLSKA

Przepisy polskiego Kodeksu cywilnego są w pełni zgodne z wyrokiem TSUE. Sprawy naruszeń przepisów RODO są rozstrzygane przez polskie sądy cywilne. Wyrok TSUE nie wymaga więc wprowadzenia zmian legislacyjnych w Polsce. Może on jednak w Polsce wy płynąć na sposób interpretowania przepisów dotyczących odpowiedzialności odszkodowawczej za naruszenia danych osobowych. Jak dotychczas polski system prawny ochrony danych osobowych jest nadal stabilny i zgodny z wymogami unijnymi. Wyrok TSUE doprecyzowuje interpretację i procedury w Polsce w sprawach dotyczących odszkodowań. Polskie prawo nie wymaga zmian po wydaniu wyroku TSUE w sprawie odszkodowań za naruszenie danych osobowych. Polskie przepisy prawne pozostają więc niezmienione.

Polskie prawo nie wymaga także zmian wyroku TSUE z 11 kwietnia 2024 r. w sprawie C-741/21⁴⁴. Aby dochodzić odszkodowania za szkodę niemajątkową na podstawie art. 82 ust. 1 RODO, nie wystarczy samo naruszenie przepisów RODO. Musi również dojść do poniesienia szkody przez osobę, której dane dotyczą. Waga poniesionej szkody nie ma znaczenia. Powyższe zapatrywanie jest zgodne z wcześniejszymi wyrokami, takimi jak wyrok z 21 grudnia 2023 r. wydany w sprawie C-667/21. Polskie prawo nie wymaga zmian wyroku TSUE z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie C-741/21⁴⁵. Według art. 415 polskiego Kodeksu cywilnego, osoba, która z własnej winy wyrządziła szkodę, jest zobowiązana do jej naprawienia. Warunkiem skutecznego dochodzenia odszkodowania jest wykazanie poniesienia szkody, bez względu na jej wielkość. Sprawy dotyczące naruszeń przepisów RODO są rozstrzygane przez polskie sądy cywilne. Wyrok TSUE C-687/21 nie wymaga wprowadzenia zmian legislacyjnych w Polsce. Wyrok ten jednak może wpłynąć na sposób interpretowania przepisów dotyczących odpowiedzialności odszkodowawczej za naruszenia danych osobowych. Ma bowiem znaczenie dla korzystania ze sposobów interpretacji przepisów z zakresu ustalania odpowiedzialności odszkodowawczej za naruszenie przepisów o ochronie danych osobowych.

⁴⁴ GP v. juris GmbH. <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzienniki-UE/sprawa-c-741-21-juris-wyrok-trybunalu-trzecia-izba-z-dnia-11-kwietnia-2024-r-72313702>.

⁴⁵ C-687/21 MediaMarktSaturn GP/juris GmbH.

Bibliografia

Akty normatywne

Uchylenie ogólnego rozporządzenia o ochronie danych dyrektywy 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 27.10.1995 r. (Dz.U.UE.L.1995.281.31) w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych (obowiązujące do 20.11.2003 r.).

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady UE (2016/679 z 27.04.2016 r.) w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w sprawie swobodnego przepływu takich danych (Dz.U. 2016 r., L 119, s. 1).

Orzecznictwo

Sądy FRN w Düsseldorfie: ArbG 4 Ca 6116/18, wyrok z 22.02.2019 r.; LAG 12.Kammer 12 Sa 186/19, wyrok z 11.03.2020 r.

Wyrok TSUE z 21.12.2023, C-667/21 ZQ przeciwko Medizinischer Dienst der Krankenversicherung Nordrhein, Körperschaft des öffentlichen Rechts.ArbG 4 Ca 6116/18.

Wyrok z 22.02.2019 r., LAG 12.Kammer 12 Sa 186/19, wyrok z 11.03.2020 r.

Wyrok TSUE z 24.09.2019 r., GC i inni, C-136/17, EU:2019:773.

Wyrok TSUE z 24.09.2019 r., GC i inni, C-136/17, EU:2019:773.

Wyrok TSUE z 30.03.2023 r., Hauptpersonalrat der Lehrerinnen Und Lehrer, C-32/21, EU:C:2023L270.

Wyrok TSUE z 4.05.2023 r., Bundesrepublik Deutschland, C-60/22, EU:C:2023:373.

Wyrok TSUE z 6.10. 2020 r., La Quadrature du Net i in., C511/18, C512/18 i C520/18, EU:C:2020:791.

Wyrok TSUE z 6.22.2021 r., Latvijas Republikas Saeima, C439/19, EU:C:2021:504.

Wyrok TSUE z 4.05.2023 r., Österreichische Post, C-300/21, EU:C:2023:370.

Wyrok TSUE z 14.12.2023 r., Natsionalna agentsia za prihodite, C-340/21, EU:C:2023:986.

Opinia prawna Rzecznika Generalnego TSUE, Manuela Camposa Sànchezo-Bordony z 25.05.2023 r., ECLI:EU:C:2023:433.